

Landskap: Småland Upptecknat av: Fr. Johansson,
 Härad: Kinnevald Adress: Blädinge.
 Socken: Almundsryd Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1932. Född år _____ i _____

Uppteckningen rör

sid.

Hur originella gubbar fått sitt namn.....	1.
"Järnmåla-Massen" - stark karl.....	2-3.
Originell bonde - "Schen i Tröjmåla".....	3.
"Tiggmassen".....	3-4.
"Gubbaro-Nils" - spelade på bälgaspel.....	4-5.
Personer som fått namn efter särskild anledning	5-7.
Humor och slagfärdighet.....	7-12.
"Sotarn" - original.....	7-8.
"Pelle i Boahölte" - skojade med Karlshamns- borna.....	8-10.
Spelmän.....	10-11.
Namn på småställen.....	12.
Ville Andersson - tjuv.....	12.
"Hjorta-Massen", som försvurit sig åt djävulen	12-13.
Visfragment.....	14-15, 25-26.
Ordstäv och talesätt.....	15-18, 21, 24.
Ramsa.....	18.

Skriv endast på denna sida!

27 sid.

Gåtor.....	18-19.
Prästen Klarin.....	19-20.
Per Nyman - präst.....	20-21.
Kung Bo.....	22.
Vaggvisor.....	23.
Budskickning.....	24.
Den lurade djävulen.....	26-27.
"Kitta gråu" - förstörde sämjan i gott äkten- skap.....	27.

4742

Till Hembygdsförbundet, Växiö.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1.

Edert upprop i Växiötidningarna av den 24 dec. 1931 om diverse uppteckningar har und. bemärkt. Och skall, fast litet sent, försöka lämna ett litet bidrag.

Bland originella gubbar skall i Allmännsryd ha levat en trio "Israels Tomte" (tönnte), "Järnmåla kusön" och "Frans kanäsa gudsön". Till dessa kan läggas "Klasamåla Ynk", men tillhörde ju egentligen Urshult. Den senare lär fått sitt namn därav, att han brukade ömka sig (ynka) över folk på detta sätt: "stackars f'n"! Om de förra vet jag just ej mera än namnen. De äro nästan sagofigurer. En något senare generation tillhörde "Likanöjder". Namnet av hans talesätt: "Jag är likanöjder hur det blir". L. var för sin förhållanden beläst: "Havet gick till Farabol o Bengtsbodadet växte inte sån många saj (mycket säd) i skåune, som det blir nu; jag

originella
gubbar; hur
de fått sina
resp. namn

har läst`et i böcker, på papper.....(så det är sanning ja` sier)".

Likanöjder var hos `nå`n bonde ` och brukade tala om sina resp. husbönder. Ett exempel: "Hos Bengt i Ryd var det bra å va`, jag fick gröt om kvällarna o slapp o schälja (svälja)". Egentligen menade han tugga.

"Körsa - Håken" var en särdeles originell person också. Denne minnes jag själv något litet. Han vandrade med en påse från byntill by. Hans specialité var att kittla `småuhera`.

"Järnmåla - Massen" var en stark karl. Det berättas bl. a. att han en gång var i Karlshamn för att köpa en tunna råg. Handlaren erbjöd honom rågen till skänks, därest han bar den på ryggen hem. Det överenskoms. Men i ett obehagligt ögonblick insmusslade handlaren ett lo-lisp: lod mitt i säcken. Masse tog sin börda och började gå hem, följd på lämpligt avstånd av handlaren, som ville se hur det gick. Kommen uppåt Tran-

en handlare
tror sig kun-
na lura "Järn
måla-Massen

4742

måla marker började Masse gå och repa åt sig `krösen` - med säcken på ryggen-, ty det var i lingontiden, som om ingenting hänt. Då vände handlaren. -----

En originell bonde var "Schen i Tröjmåla" (Sven). Han hade väl något talfel, eller talade vårdslöst. Kyrkan blev `störkan`, köpa, `stöpa` o. s. v. S. hade en gång en dräng, som klagade på maten. Men det skulle han aldrig ha gjort. "Vill du inte ajta `stornstypa` (kärnmjök) å stell å brö, så kan du ajta en stit, för de` ha` ja` själva gjort många gånga", var Schens replik till drängen.

En gång hade Sven en piga, som hade haft kärlekshandel med sonen på stället. "Ha` du lockat heern påu de`, så va` dä` illa gjort"; var Svens förebrående ord till vederbörande. Folkhumorn bildade härav ett ordstäv: De` va` illa gjort ett barn, sa Schen i Tröjmåla. Fortlever ännu i socknen.

"Tiggmassen" var en originell och gladlynt, fräck tiggare,

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3.

*Original
Schen i Tröjmåla
1948. 1932*

som hade sitt 'distrikt' från sädra Kinnevald till neråt Blekinge (och Karlshamn). En gång (en morgon) mötte han på en gård i Karlshamn en av stadens herrar, som hade ett visst ärende ut på gården. Det var yrande snöstorm. "Är du ute i ett sådant hundväder, Masse"?! Utlät sig stadbon.

Replik: " Ja, dä' ä' såu, att den brö'löse å den sk-tmödi'e fåu lover ut hö'nt vä'at ä'.aaa

"Tiggmassen"
var en som
kunde ge svar
på tal

För sina slagfärdiga svar blev han ibland ställd på försök. Ett sådant var när en trio Karlshamnsherrar, Berg, Dahl och Lagerblad bad Masse säga något roligt. -- " Åh, jag vet just inget, utan jag skulle tala om att i da' mo'ers geck ja' ut på Berg-et sk-t i Dahl-en och torkade me' mä' Lagerblad-en".--- Masse hade regelbundna turer, så att man tillade till det kända ordspråket " säkert som amen i kyrkan"-- och tiggmassen mä'sin påse (säck).

En originell och litet godlynt tokig kurre var "gubbaro-Nils". Han hade med sig ett bälgaspel, på vilket han spelade

4742

(svelade) av hjärtans lust. Musiken var ju fruktansvärd, men "Nels" blev själagläd, då man bad honom spela och skröt med hans talang. Om därtill någon piga låtsades `glad vid honom; var det ännu bättre.

I Allmundsryd ha levat och lever möjligen än, en o annan, som haft öknamn, vittnande om en viss humor parad med säkert sinne för att träffa `huvudet på spiken`. Kanske det kan vara av intresse att några bli nämnda.

"Grisa - Jössen" skulle ringa en gris (mycket vanligt förr och för att inte grisen skulle rota (böka) i jorden), varvid grisen satte iväg med Jöns ridande grensle på grisen. "Särka - bonden" handlade med lump som biinkomst. "Smör - Pesten" (förvridet namn Persson) handlade med smör. "Arsa - Schennen" ansågs ha en alltför rundligt tilltagen bakdel, vilken ytterligare framhövdes genom en egendomlig gång. "Latnesse" är ju ett namn, som talar för sig själv. En gång

5
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5.

"gubbaro-Nils"
tros sig kunna
spela

personer, som
fått sitt namn
av särskild ar
ledning

brann Nisses stuga. En påpasslig själ: "Värm de` nu Nesse, så sleppe` käringna å dra` ve` te` de` dä` bältet" (under tiden). "Fyll Schennen" och "Rumle-Kallen" behöva ju heller ingen förklaring. "Sudda-Kallen" däremot något- suddigt, men troligen hade någon börjat säga: "det ä` en sudder". Mer behövdes egentligen inte.

"Hor-Ingegerd" ansågs lösaktig. "Schåjar`n" (svedjaren) lär tagit sig orådet för att svedja bort håret på ett visst ställe på sin gumma. "Låjsamma`" var en kvinna, som gick omkring och tiggde o jämrade sig. "Ko- (eller stuta-) Pettern" hade sökt stjäla ett fäkreatur, för att sälja på marknaden. Namn efter gårdar eller byar var dessutom mycket vanligt. Dessutom namn där man räknade upp tre å fyra till fem generationer: "Hanne-Märte-Peters-Olof"; "Johans-Nessa-Hänkna-Schen" "Bengta-Massa-Kristina"; blott för att nämna några exempel. För något tiotal år se`n var det sålunda inte lönt att fråga efter t. ex. Per Håkansson eller Petter Johan Svensson,

Handwritten notes:
 Sudda-Kallen
 Rumle-Kallen
 Schåjar`n
 Låjsamma`
 Hor-Ingegerd
 Hanne-Märte-Peters-Olof
 Johans-Nessa-Hänkna-Schen
 Bengta-Massa-Kristina
 1992

4742

ty ingen visste vem som åsyftades, men sa` man Ljusa-Pellen och Kara-Båssen, så visste alla vem det gällde. Nå, det gäller delvis än, men var mer typiskt och allmänt förr.

Ett typiskt exempel på slagfärdighet och torr humor:

En flicka tillfrågades hur många barn de voro i familjen.

Svar: 2 stora och 2 större, 2 små o 2 smärre, en liten o en lite mindre och så en humpling till.

En syster förbrådde den andra, som fått ett oäkta barn.

Replik: "Jag står mig bättre inför vår Herre än du; jag kommer med barn o.blomma, men du-- med tomma.

En piga hade gjort likaledes. Togs i upptuktelse av prästen. "Hur kunde sådant hända med Stina?" -- "Jo, de` va` så enkelt så; han va` enveten o. ja` va` förveten, och när så då` vill va`, ä` då` lätt å komma åsta`."

Ett par originella gubbar höll jag på att glömma. Den

7
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7.

exempel på
torr humor
och slagfär-
dighet

4742

ene var "Sotarn". Han var verkligen sotare, men som yrket var representerat av honom ensam, visste alla vem sotarn var. Han var så genomfylld av sot å smuts, plus en viss mörkhet i sig själv, så han var lika svart antingen han gick till kyrkan eller kröp i någon `pipa` (skorsten). Han kunde sjunga sotarleken (jodla) så det hördes en halv mil, om vädret var vackert. När han var `till stationen` (Ryd) blev han gärna mer eller mindre full och hade då alltid en eskort av pojkar omkring sig. När han skulle gifta sig med sin då redan något bedagade gumma, tyckte han, att ett enkelt ja var alltför futtigt för hans varma känslor, varför han tillade: "Ja, dä` vill ja`, för ja` älska` henne, dä` göe` ja`, å dä` utan hjärtans grunde."

"Pelle" i Boahölte (Bodahylte) tillhörde väl egentligen Västra Torsås, eller Härlunda, och levde på stadsresornas tid. Många äro berättelserna, om hur Pelle `skojade` med

8
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8.

"Sotarn" som
var lika svar
alltid

Karlshamnborna. Det var ju så, att stadsborna gärna sökte driva gäck med bönderna, men dessa svarade med samma mynt och i Pelle hade de tydligen en för detta ändamål duglig och stadsborna vuxen ledare. En gång hade de hittat på att `yta` (yla, tjuta) och därvid fördelat sig över varje gathörn, så att polisen stod maktlös. En gång gick han in på apoteket. "Här ha` ni` väl allslät (allting)?" -- "Åhja, nog ha vi väl vad du kan köpa, gubbe." -- "Ja, ja` skulle bara ha ena `akebräde` (åkbräda)." Apotekar`n fann situationen komisk och ville inte ge sig, utan skaffade en bräda (en lång bräda). Pelle tog brädan o lade den tvärs över sina hästar. Sedan satte han hästen i vilt trav och körde så från sta`n. De, som ej hunno undan, kördes omkull. En annan gång tog han med sig som prov en torr lort, väl insvept i ett papper. "Dåj (man) ha` skickat bå` mä` me` ätte en så`at (sort), men ja` mens inte vä de` håjte, kanske apotekarn kunne småuka påut o. si` va` dä` håjte?" Apotekarn utan att misstänka smakade:--

"Pelle behandlar stadsborna efter det de skojar med honom"

han besöker apotek

"Fy f'n, det är ju sk-t!"-- "Ja, ja såu mi'själ hånkte dä'!"

Detta blev sedan ett ordstäv, som fortlever ännu i dag:

"Såu mi'själ hånkte dä', sa' Pelle i Bo'ahylte."

Flera andra dyl. berättelser finnas, en del för drastiska att återges i skrift.

Av spelmän nämndes främst och mest "Spel-Bengten" samt hans son "Ola". Den senare minnes jag något. och hörde honom spela en gång. Bengt var tydligen en verklig konstnär. Han spelade så det var omöjligt att va'stilla. Och när han någon gång klämde i med älvaleken dansade till slut även bord och stolar och allt som fanns löst i 'lekstugan'. Vid ett tillfälle gick det så vilt till, att Bengt själv inte kunde sluta. Situationen räddades genom att någon hade sinnesnävaro nog, att skära av strängarna på fiolen -- "älla hade nock alltihop dansat te' hälvete". --

Ola, sonen, spelade också verkligen bra. Bengt bodde i

"Spel-Bengten
kunde spela,
så det röra
varje mänska

4742

gränstrakterna och kanske bör tillskrivas Blekinge, om det skall vara noga, men Ola bodde i Allmundsryd, åtminstone på äldre dagar.

En annan känd spelman var "Björna-Massen" (Magnus Nilsson) vilkens bitar väl räddats åt eftervärlden av den kände, moderna, allmogespelmannen Bror Strand från Urshult.

Insändarens anmärkning: Möjligt, t.o.m. troligt, att jag här förväxlat bynamnen. I så fall: Masse på Bjåert (Ramsberg) Flera andra fiolspelare fanns ju, men ingen, som just höjt sig över det vanliga måttet.

I detta sammanhang kan nämnas, att "Nils Nilsson, Färånäs, Blädinge" (Nessanessen) vilken just i år blir 100 år, lär kunnat spela älvaleken i sin krafts dagar, enligt utsago av hans bror, Anders Nilsson. Nils Nilsson är äldst i den brödratrio, om vilken det stått i tidningarna: Nils, som sagt snart 100, John 97 och Anders 92 ungefär. ("Lillebror"

11
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11.

en förhållande
vis pigg 100-
åring

är pigg som en mört, John hugger å bär in all ved, på stället där han bor och den äldste är förhållandevis ännu rätt kry).

I Urshults socken, vid vägen U. -- Allr~~und~~ryd, ligger en samling småställen, som gå under namn av "Ryssasta`n". Om namnet går sägen, att under krigstiden skulle en ryss kommit dit och slagit sig ner där i utmarkerna. I detta sammanhang kan tilläggas, att i närheten av ^{x)} Urshults kyrka finns (eller fanns) tre ställen, som folkhumorn tillagt komiskt drastiska namn. "Paradiset", ty där råkade Adam och Eva bo; och "Räven", tvänne ställen, som lågo helt intill varandra (det`var blott 8(?) stakapar` mellan de båda ställena.)
x) troligen tillhörande Dunshult.

Om "Ville Andersson" (tjuven) talades, men han synes inte ha uppträtt mera handgripligt nära, vad jag vet, d.v.s. i Allryd. Emellertid sades det, att han gick in var han ville (det gick inte att låsa ute honom). Han brukade kasta ett

en gåtfull
tjuv

täcke eller något dyl. över folk som lågo, medan han `arbetade` i rummet, för att sedan försvinna lika gåtfullt, som han kommit.

"Hjorta-massen" hade gjort åtskilliga synder och bl. a. också försvurit sig åt djävulen. Men börjat ångra sig och ville bli fri förbundet med `hin håle`. Han gick då till prästen. Denne tog då Masse med upp i kyrktornet en kväll, där han fick sitta under den vigda malmen (stora klockan). Till yttermera visso ritade prästen med sin käpp en ring omkring stället, förständigande honom att inte, vad än mån-de hända, gå eller sträcka ens ett finger utom ringen. Han måste tåligt uthärda allt och förbliva stilla tills solen gick upp. Det blev en fasans natt för Masse. Där kom satan med allt sitt anhang. Med lock och hot, ömsom och med allt slags bländverk sökte djävulen och hans disciplar bringa Masse ur fattningen och mer än en gång var det nära att lyckas, men till sist rann solen upp och han var räddad.

Hjorta-Masser
blir fri från
`hin håle`,
med en prästs
hjälp

4742

Bland visor, sjöngs t. ex. "Hjalmar och Hulda",

"Kämpen Grindborg", "I låga ryttartorpet", "Lilla Emma gick så dystert", "Lejonbruden" och Elvira Madigan", av en (å 2,3) tidigare generationer. Men dessa finnas ju i tryck, likaså "Mossbelupen hydda stod vid Hecklas fot". Jag har återhört dem i radio, som prov på gamla `bitar`. Fragment av ett par visor, som troligen inte finnas i tryck, erinrar jag mig. Visan (den ena) beskriver en konflikt: "En ung man var `i valet och kvalet` och så hette det.....":

" Den ena var ljus som dagen när solen på fästet syns stå,
med ögon som perlan tvagen så förunderligt himmelsblå.

Den andra var mörk som natten när stjärnernas tindra klart,
med ögon som skogssjöns vatten så sällsamt och underbart
de stråla".....

Den andra visan (innehållande en klagan för trolöshet)

"Så långt som himlen är från jord

så långt går du från dina ord,

som du med mig har talat".....

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14.

En tredje (beskriver ett drama, brott):

" I Allmundsryds socken i Björsamåla by

där trinnade denna ohandling,

två drängar och en bonde

där överenskommo med varann`

att ta livet av en undantagsman.

Insändarens anmärkning: Tyvärr minnes jag inte fortsätt-
ningen . Min far hade hört den i sin barndom; är tydligen
rätt gammal.

Rimsmiden erinrar jag mig ett par:

"Då ligger på rim, sa` Schen lim, nä (när) han dro` ena sim
(sim= lång lina eller tågvirke) genom arsen på Larsen".

"Ack om solen ville skina; så ja` kunde plocka schävorna
(skal-partiklar från linet) från..... mina- sa` schätte-
Sissan.

"Hosianna i höjden-- och"Botle Anna"på böjden. (bygden)."

"Hon förstör och gör åu med sömölt han tya` måu å klåu"

"Dåj (de) fåu mötas ve` aasballa ting; nå den åjne (ene) kry-
per ut, fåu den andre (eller:hin) krypa ing (in)." Sades om
dem, som tvistades om bagateller.

Insändarens anmärkning: Här tangera vi ju gränsen till tale-
sätt och ordstäv. Sådana skulle jag nog kunna ge några st.,
men det är mig bekant, att doc. von Sydow haft speciellt om-
bud hos G.W. Håkansson, Torstensmåla (Siggamåla), Ryd och
`pumpat` honom. Under sådana förhållande torde väl allt, el-
ler i vart fall det mesta, sedan vara tillvarataget. Jag
skall endast ta` några få, för den händelse de skulle vara
uteglömda:

"Du mjäla` inte alla i munnen som si` at."

Om ett redan spritt ryckte, som anses inte kunna hindras vi-
dare.

"Mö`et skrik, men lite ull, sa` f`n, klippte grisen."

Närbesläktade: "Dä ble` (eller blir väl) me`a fes än blo`."

"Dä låute stort nå katten skite, men dä blie inte såmö't
gjo'at."

"Dä' blia' te' å schäata se' i a'asen å gåu mä' gåulfajet."

Sades när allt syntes omöjligt, eller när någon ville driva
den satsen. 'Gåulfajet'- kor, som gå gall, ej på kalv, anses
mindervärdiga.

"Dä' ä' beck som kâu'e å klie som klåue". = hugget som stuc-
ket.

Ibland: "Åjus skit".

"Du (han) ä' ka'a' te' knäjen (knäna), sing ta' skitlägggar-
na ve'."

"Våe' fåu ringe fö se'', sa' Osby käring." (var och en får
söka klara sig själv).

"Ha'a' ja' dä som klinga, fåu ja' väl dåj som springa." (un-
derförstått: å mina vägnar).

"Håult mä' me', sa' Per Bengtsson."

"Sönnan (sunnan) snöv å käringekät, dä' plä'e sluta mä' tåu-
ra'."

" Han (hon) tilla'som en so i halvdadningna."

"Däa gä`at å låu`st, dä`a klyva dåj (di) påu."

"Dä` ä` sto`e`t mä` di store."

"Dåj store dåj känna våranra-- å dåj småu dåj skrämna vår-
amra."

"Dä` ä` inte värt att seta såu låu`lt (lågt) å titta såu höjt!"

(Vid ifrågasatt giftermål, eller eljes där en jämförelse an-
sågs halta).

"Dä` ä` inte värt å likna lort ve` pannkaka." (Obs! pannkaka
i Allm.--ryd är en omsorgsfullt lagad `kaka`). Risgröt med
kryddor och smaktillsatser samt kokt i bästa mjölk gräddas
sedan i ugn i stekpanna eller form. Uttalas helst: "Pajngkaka!")

Barnleksramsa:

Ela mela bablian, Jacob var en dristig man, Han stack sitt
spjut rätt in och ut; buk bäck vällingasäck, ut mä` de` din
länge dräck!

Bland gåtor var det ju rätt många som användes, men de
synas var samlade och återfinnas bl. a. nu i skolböcker för

Skriv endast på denna sida!

speciellt de yngre årsklasserna. Ett par ma emellertid nämnas såsom möjligen varande originella:

"Hon gåur å gåur, men kommer allri` te dö`a`na (dörren)---

vå` ä` dä`? K l o c k a n .

"Dä blir kortare om en öka te, men länge, om en skär åu ---

vå` ä` dä`? Ett t u n n b a n d av trä.

Prästen "Klarin" bör väl inte glömmas alldeles. Han skulle väl rätteligen stått främst bland originella gubbar. Det sages att han under någon tid skulle tjänstgjort i Allmundsryd. Om det är fullt riktigt eller ej, vet jag inte, men hans namn och rykte lever emellertid där bl. a. i ett ordstäv: "Dä` va` holia hugg i plugg, sa` klarin, kom en timme försent till kyrkan." Klarin skulle vid något tillfälle blivit anmäld för sitt slarv och diverse småsynder till biskopen (troligen Tegnér) och K. var då i Växiö för att stå till svars. Nu hör det till historien att K. tidigare blivit av

prästen Kla-
rin

4742

med någon inkomst eller sportel, som han, med rätt eller orätt, förmenade, att biskopen tagit från honom (eller var skuld till), vadan han var gramse på sin biskop. Nå alltnog biskopen `sträckte upp` K. och sa` bl. a., att K. om han inte bättre sig, skulle få se, att han (biskopen) hade långa armar (figurligt anspelande på avsättning).-- "Jaha, å jag har märkt att fingrarna å" därefter... ", var K:s replik.

-- Och så har hört, att N. håller till med kvinnfolk, återtog biskopen.

-- "Om så är, så kan vi ju ta` varann i hand, efter vad jag har hört", replikerade K. Och biskopen kom ingen vart med honom, liksom inte heller sockenborna, utan K. var och förblev sig lik.

Om **Nyman** (Per Nyman) i **Ursnult** är ju åtskilligt skrivit. Ett litet drag är kanske dock inte bekant:

På N:s tid fanns en del svärmare (det var sannolikt pietismen eller något diktat), som höll egna andaktsstunder i stu-

Skriv endast på denna sida!

20
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20.

Klarin inför
rätta hos bi-
skopen

4742

gorna. Bl. . var en träskomakare kändsom en slags ledare och predikant vid dessa sammankomster. N. tyckte ej om dessa. En söndag sammanfattade N. sin predikan sålunda: "Sa na vi då betraktat etc.... Jag har sökt visa er vägen--- och jag tror inte, att nån träskomakare kan göra det bättre, så ni behöver inte springa till dylika.

"Nu ä` dä` slut, sa` Plommen, na` hâu dö`e."

Och härmed slutar jag denna gång.

Hjälmaryd Blädinge den 20/3 1932.

Fredr. Johansson.

4742

Tillägg till bidrag av 20/3 32 till

Kronorbergs Läns Hembygdsförbunds invent. av folkminne.

22

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22

Jo, jag ser, att visa om kung Bo efterlyses. Jag kan visserligen inte hjälpa saken här direkt, men jag har tänkt, att det möjligen kunde vara av värde, att jag nämner om, att i Mörrumsån finnes en holme, tillhörande Wrångaböke Södg. (prästgården i Allmundsryd), som kallas "Bo's holme". Vattenfåran emellan fasta landet och holmen kallades också "Bo's bäck". Ligger vid södra kanten av den s.k. prästa- (prästgårds-) fjorden. Jag minns, att far min nämnde något om att det skulle finnas en visa om "Bo" och att "Bo" skulle varit någon gammal kung (i betydelsen småkung), men mera är jag inte i stånd att klart erinra mig.

Sedan jag således har ordet, kanske jag också bör fortsätta litet till och tar då en vaggvisa:

4742

V a g g v i s a .

Vyssa, nan, litet barn,
stort i röven som en kvarn,
har så många far`a`, (fäder)
en i Skåune, tswaŭ i Lunn`,
fira o tjue i östra sunn` (Östersund?)

En annan vaggvisa, är den kända "rida ranka", men litet om-
gjord.

Rida ranka.

Rida, rida ranka, hästen hete` blanka,
var ska` han ri`a, te`en vacker pi`a,
va` ska` hon heta? Anna Ma`greta,
den tjocka, den feta-----"

23
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1.

23

4742

Jag gav förut prov på ett synnerligen pessimistiskt talesätt. Här ett par hoppfulla i stället:

Kommer da` så kommer råu å kommer snö så gåue` väl den åu.
Om `skam` stänger en dörr, så öppnar väl Herren en annan.

I den gamla goda tiden, då det inte fanns så lätta kommunikationer som nu, användes budskickning (och budet använde ju vanligast apostlahästarna). På den tiden hade Listers härads tingställe i Narja. Även Allmunderyd, som ju är i gränstrakterna hade ibland någon som hade `mål` där. Nå, man sände bud med papper och efter papper (utslags o. d.). Detta bud tillades tillnamnet `domen`. -- Till matsäck brukade han mest ha stekt småsill och bröd, men gav sig inte tid att stanna och äta, utan gick och åt. Då sa` man : "Nu kommer `domen` från Narja med sill och brö` i näven."

Angående gamla visor vill jag minnas, att jag citerade ett frgment av en kärleksvisa i klagande ton:

"Så långt som himlen är från jorde etc. -----

Skriv endast på denna sida!

24
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2.

24

budskickning

budets matsäck

4742

Jag minnes en annan strof, troligen tillhörande samma visa:

Din kärlek liknar jag vid snö,
som faller i april,
när den går bort då vill jag dö
ej mera vara till

En annan strof i samma stil, men en annan melodi, och således tydligen tillhörande en annan visa:

Du aldrig mig älskat fast du har så sagt,
du har bara talt falskhet för mig.
En börda så tung på mitt hjärta du lagt,
men gärna jag bär den för dig.

En visa behandlande ett tragiskt ämne, där tvenne barn, som ha en supig far, utgöra temat; minns jag en av stroferna ur.

Den bleka hyn och de tärda dragen,
de vittna tydligt om sjukdom, nöd.
Och deras fader har hela dagen,
på krogen glömt skaffa barnen bröd.

Skriv endast på denna sida!

25
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3.

25

4742

Strof ur en smådevisa: Handlingen: en länsman är i sällskap med en nämndeman, som hette Michael, ("mickel"), skulle leta efter ett `tjuvbränneri`, d.v.s. olaga sådant, då man ville undandra sig skatten. Bränneristerna hade då satt ut en rävsax och gillrat över drankhålan och lyckats så bra, att de fick länsmannen i hålan och nämndemannen i saxen. På så vis uppkom: "Ja, Mickel i saxen han fick sin skavank å länsman`, den kaxen han badar i drank"......

Om Sankte Per och broder Lustig minns jag blott, att det var ett talesätt (själva sägnen kan jag ej minnas). Om den lurade djävulen minns jag tvenne något olika. Den ena gällde en, som just skulle till att raka sig en söndagsmorgon, då djävulen kom och anmälde sig, ty kontraktet var ute. Fick anstånd tills han rakat sig--- men lät bli att fortsätta. --- Den andra är ju i samma stil. Skillnaden är den, att vederbörande höll på att dra` av sig stövlarna, fick

26
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4.

26

4742

anstånd -- och tog aldrig av stövlarna.

"Kitta gråu" var värre än f'n, sades det. Bl. a. hade hon lyckats förstöra stämjan och friden i ett gott äktenskap, där djävulen själv efter åtskilliga försök misslyckats.

27

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5.

27.